

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 24 februari 1899, kl. 12 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om ändring af bestämmelserna rörande postbevillningen.

(1:a A.)

Uti en inom Andra Kammaren af herr *O. G. Eklund* väckt motion, n:o 156, har föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t att efter verkställd utredning inkomma till Riksdagen med förslag till nedsättning af det inländska korsbandsportot.

Enligt gällande poststadga är portot för korsbandsförsändelser mellan inrikes orter bestämdt sålunda:

för inländsk tidning, tidskrift m. m. 1 öre för hvar vigt af 50 gram eller öfverskjutande del deraf; dock så att icke i något fall afgiften för en särskild försändelse understiger 4 öre (lokalkorsband minst 2 öre);
för andra trycksaker samt affärshandlingar och varuprof 4 öre för hvar vigt af 50 gram eller del deraf; dock minst 10 öre för affärshandlingar och 8 öre för varuprof (lokalkorsband kosta blott hälften så mycket).

Motionären åberopar till stöd för sitt förslag de skäl, som af honom angifvits i en vid sistlidet års riksdag väckt motion om nedsättning

af det inländska korsbandsportot för vanliga trycksaker från 4 öre till 2 öre per 50 gram, dock så att lägsta portot skulle vara 4 öre (vid lokalbefordran 2 öre).

I denna motion anfördes följande:

»Jemför man portot för korsbandsförsändelser med portot för paket, finner man, att portot för paket ställer sig billigare än portot för korsband, ehuru förhållandet väl borde vara motsatt, alldenstund postverket har större besvär med ett paket än med ett korsband.

Ett paket, som väger intill $\frac{1}{2}$ kilo, kostar 30 öre i befordringsafgift, men ett korsband med samma vikt 40 öre.

Ett paket, som väger intill 1 kilo, kostar 50 öre, men ett korsband med samma vikt 80 öre.

Ett paket, som väger $1\frac{1}{2}$ kilo, kostar 75 öre, men ett korsband med samma vikt 1 krona 20 öre.

Portot för korsband till utlandet, exempelvis till Nordamerikas Förenta stater, är blott 1 öre högre per 50 gram än korsbandsportot inom landet. Vid brefbefordran är proportionen emellertid helt annan. Ett bref till utlandet kostar dubbelt mot ett inländskt bref, då vigten af brefvet är högst 15 gram. Öfverstiges denna vikt blir proportionen ännu högre till favör för det inländska portot.

Och då postverket kan befordra svenska tidningar och tidskrifter för ett porto af 1 öre per 50 gram, borde det väl icke fordras ett 4 gånger så högt porto för böcker och andra tryckalster.

Man kan mot ifrågasatt nedsättning af korsbandsportot invända, att det icke skulle vara af behovet påkalladt därför, att vederbörande afsändare kan, för att erhålla billigare portokostnader, begagna sig af paketbefordringssättet. Detta kan visserligen vara sant, men å andra sidan torde det vara riktigt, att ett befordringssätt, som ställer sig enklare såväl för afsändare som för postverket, äfven drager ett lägre porto än det mera arbetsamma. Ett paket skall slås in omsorgsfullt, förses med adresskort, under det att korsbandet blott kräver ett enkelt omslag. Dertill kommer, att paket kunna sändas ofrankerade, hvilket naturligtvis i expeditionsafseende vållar extra arbete, under det att korsbandet måste frankeras för att kunna befordras.

Ett väl afvägt korsbandsporto för vanliga trycksaker synes mig böra utgå med dubbla portot för tidningar och tidskrifter, eller 2 öre per 50 gram, dock så, att lägsta portot är 4 öre och vid lokalbefordran 2 öre.»

I anledning af berörda vid sistlidet års riksdag väckta motion meddelade generalpoststyrelsen, som hördes öfver motionen, att den då ifrågasatta portonedsättningen beräknats skola medföra en årlig minskning i portoinkomsterna af 40,000 kronor i rundt tal; och yttrade generalpoststyrelsen vidare, att vid bedömandet af de ekonomiska verkningarna för postverket af den då ifrågasatta portonedsättningen äfven borde beaktas, att, om ock antagas finge, att nedsättningen skulle medföra en tillväxt i antalet af ifrågavarande postförsändelser och portonedsättningen sålunda åtminstone i viss mån komme att motvägas af en genom tillväxten i försändelsernas antal åstadkommen ökning af postinkomsterna i deras helhet, det å andra sidan ej finge förbises, att en dylik tillväxt i antalet af dessa ej sällan skrymmande postförsändelser säkerligen ganska snart måste framkalla behof af ökning i det redan nu strängt anlitade utrymmet i åtskilliga jernvägspostkupéer och derigenom verka till förökning af omkostnaderna för jernvägspostbefordringen.

Bevillningsutskottet yttrade i sitt afgifna betänkande, att skilnaden i portosatserna för tidningar och tidskrifter, å ena, samt andra trycksaker å andra sidan, enligt utskottets åsigt icke utmärkte, att portosatserna för sistberörda varuslag vore för höga, utan snarare berodde derpå, att portosatserna för tidningar och tidskrifter vore synnerligen låga. Något behof af den utaf motionären påyrkade nedsättningen ansåg utskottet icke förefinnas, och då ökade kostnader för statsverket skulle kunna vållas genom en sådan nedsättning, hemställde utskottet om afslag å motionen.

Motionären anför nu ytterligare följande:

»Gent emot bevillningsutskottets vid 1898 års riksdag påstående, att de nu gällande svenska portosatserna för trycksaker, sända under band, icke äro för höga, tillåter jag mig att hänvisa till motsvarande portosatser uti ett i postalt hänseende så framstående land som Tyskland.

Der utgår ifrågavarande porto

	till och med	50 gr.	3 Pf.
50	»	100 »	5 »
100	»	250 »	10 »
250	»	500 »	20 »
500	»	1 kg.	30 »

Vidare är att märka, att samma porto gäller äfven för sändningar till Österrike-Ungern.

Af följande tabell framgår förhållandet mellan de svenska nu gällande och af mig föreslagna samt tyska portosatserna.

	Sverige		Tyskland, Österrike- Ungern
	Nu gällande	Föreslagna	
	öre	öre	öre
50 gr.	4	4	2.7
100 »	8	4	4.5
150 »	12	6	} 9.
200 »	16	8	
250 »	20	10	
300 »	24	12	} 18.
350 »	28	14	
400 »	32	16	
450 »	36	18	} 27.
500 »	40	20	
1,000 »	80	40	

När uti ett så i kulturellt, kommersiellt och industriellt afeende högt utvecklad land som Tyskland så låga portosatser för trycksaker icke vålla svårigheter i fråga om befordringen af »dessa ej sällan skrymmande postförsändelser», så torde nog en nedsättning af motsvarande portosatser i Sverige icke behöfva åstadkomma ööfvervinneliga svårigheter.

Tyskland har dessutom ytterligt låga portosatser för paketbefordran.»

Utskottet kan ingalunda finna de nu gällande portosatserna för korsbandsförsändelser vara för höga, och då en nedsättning af dessa portosatser skulle vålla en ej obetydlig minskning i postverkets inkomster, samt korsbandsförsändelserna, såsom förut framhållits, ofta äro af skrymmande beskaffenhet, i följd hvaraf en ökning af deras antal skulle kräfva ökad utrymme och kanske föranleda större omkostnader för postbefordringen, kan utskottet icke tillstyrka att skrifvelse till Kongl. Maj:t i

det af herr Eklund angifna syfte af Riksdagen aflåtes, utan hemställer:

1:o) att herr Eklunds ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vidare har förslag framställt af herr *A. Sundblad* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 195, att Riksdagen måtte besluta att genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådana ändringar i nu gällande poststadga, att rekommendationsafgiften för inrikes bref nedsattes från 20 till 10 öre.

Äfven vid sistlidet års riksdag väcktes motion i enahanda syfte af herr *A. Norrman* och anfördes deruti följande:

»Enligt nu gällande poststadga utgör afgiften för rekommenderadt bref 20 öre, hvartill kommer den vanliga brefbefordringsafgiften, minst 10 öre. Man kan således icke få ett dylikt bref befordradt under 30 öre, äfven om det endast innehåller 5 eller 10 kronor. Deremot kostar en postanvisning endast 15 öre för belopp under 25 kronor. Klart är alltså, att det kostar afsändaren jemnt *dubbelt* så mycket att sända 5 till 25 kronor i rekommenderadt bref som med postanvisning. Hvad rim och reson som kan ligga i denna anordning, är något svårt att förstå. Icke kan väl skälet till olikheten ligga endast deruti, att postverket skulle hafva någon betydligt större risk eller större besvär för det rekommenderade brefvet än för postanvisningen. Visserligen kan *risken* sägas vara något större, eftersom ett förkommet rekommenderadt bref skall ersättas med 50 kronor, men postanvisningen endast med sitt kända verkliga belopp; men den stora skilnaden i afgift kan härmed icke tillräckligt motiveras. Hvad åter angår *besväret*, så är detta tydligen *mycket mindre för behandlingen af ett rekommenderadt bref än för behandlingen af en postanvisning*, hvilken ju med tillhörande penningar skall å posten inslås i kuvert och förseglas och sedan fordrar ungefär samma behandling som det rekommenderade brefvet. Skulle man göra afseende på postverkets besvär, borde således postanvisningen tydligen vara dyrare än det rekommenderade brefvet. Detta kan nu för ingen del vara min mening att yrka, ty att postanvisningen är billig och bekväm är nog godt och väl. Meningen är endast att föreslå en rimlig nedsättning uti afgiften för

rekommenderade bref, likasom en sådan nedsättning redan skett uti postanvisningsafgiften, att således i viss mån likställa dessa båda: allt i den stora allmänhetens och i synnerhet de fattigares intresse. Vill man icke nedsätta rekommendationsafgiften till full likhet med postanvisningsafgiften, till följd af den något större risken, så torde dock vara billigt att göra en nedsättning af 10 öre, så att »reket» blir 5 öre dyrare än den billigaste postanvisningen. Man må icke häremot invända: hvad behöfves detta — man kan ju använda postanvisning i stället för »rek»; — ty det är dock visst, att detta råd i många fall icke kan följas, utan en och hvar kan ofta behöfva att sända ett rekommenderadt bref. Detta gäller i synnerhet den s. k. arbetsklassen, särdeles å landsbygden, men äfven delvis i städerna. Många dylika personer hafva ej lätt att sätta sig riktigt in uti postanvisningens rätta begagnande; och somliga vilja och behöfva, när de skola sända ett mindre penningebelopp — i synnerhet när det gäller deras närmaste eller bekanta — de vilja och behöfva skrifva mera utförligt och förtroligt, än som kan ske i postanvisning. Det är ju äfven rätt ofta besvärligt och obeqvämt att sända postanvisning och lösa penningar något längre väg till poststationen.

När alltså det nuvarande förhållandet mellan afgiften för rekommenderadt bref och afgiften för postanvisning är orimligt, och eftersom det ligger i allmänhetens intresse, i synnerhet arbetsklassens, att i flera fall hellre sända små penningssummor i rekommenderadt bref än med postanvisning, så synes mig en nedsättning af 10 öre uti afgiften för det förre vara fullt motiverad, helst som vårt svenska postverk befinner sig uti en mycket god ekonomisk ställning och för öfrigt troligen icke skulle mycket förlora på den föreslagna nedsättningen, likasom det icke lär hafva förlorat på de förut tid efter annan till allmänhetens fördel företagna lättnader och nedsättningar i afseende på postbefordringen.»

Uti afgifvet yttrande öfver sistnämnda motion uppgaf generalpoststyrelsen, att genom nedsättning af rekommendationsafgiften från 20 till 10 öre för hvarje rekommenderad inrikes postförsändelse, som är portopligtig, postverkets inkomst på denna gren af poströrelsen skulle minskas med, i rundt tusental, 252,000 kronor. Härvid erinrade emellertid generalpoststyrelsen, att skäl icke sänkades för det antagande, att en nedsättning af rekommendationsafgiften för inrikes brefpostförsändelser från 20 till 10 öre skulle kunna framkalla någon ökning af antalet rekommenderade försändelser af ifrågavarande slag. Generalpoststyrelsen ansåg sig dock böra

dervid framhålla, hurusom, i händelse af sådan ökning, postverkets ansvarighet för förlust af eller skada å sådana försändelser ock i motsvarande mån komme att ökas; och yttrade generalpoststyrelsen härom följande:

»Frågan om nedsättning af rekommendationsafgiften synes därför vara af beskaffenhet att framkalla spörsmålet om eventuel nedsättning af det belopp, hvarmed förlust af eller skada å rekommenderad inrikes försändelse må kunna ersättas. Till jembörelse dervid torde få meddelas, att, medan här i Sverige ifrågavarande belopp, för händelse af förlust, utgår med 50 kronor, varder i hvarterdera af grannländerna Norge — der rekommendationsafgiften är 10 öre — och Danmark — der den är 16 öre — en inrikes rekommenderad brefpostförsändelse, som förkommit medan den varit under postverkets vård, ersatt med allenast 20 kronor och i Tyskland — hvarest afgiften för rekommendation är 20 pfennig (18 öre) — med 42 riksmark (37 kronor 80 öre). I Frankrike lærer från och med den 1 nästkommande april träda i tillämpning en lag, genom hvilken, i sammanhang med nedsättning af rekommendationsafgiften för inrikes korsbandsförsändelser (tidningar och andra trycksaker, varuprof och affärshandlingar) från 25 till 10 centimes, skadeståndet till afsändare för förlust af dylik försändelse blifvit nedsatt från 25 till 10 francs.»

Den af herr Norrman väckta motionen blef af Riksdagen afslagen.

Herr Sundblad har nu upptagit herr Norrmans förslag samt anför ytterligare till stöd för detta följande:

»Utom de af nämnde motionär härför anförda skäl, hvilka synas mig vara i och för sig ganska viktiga, kunna åberopas andra, som enligt mitt förmenande mera afgjort tala för att en nedsättning i angifna riktning är af tidsförhållandena påkallad. Det torde vara allmänt känt, att vid afsändandet af mindre penningssummor många bland allmänheten för att undgå erläggandet af en i deras tycke allt för hög rekommendationsafgift begagna sig af den utvägen att innesluta beloppet i ett vanligt lösbref och derefter låta befordra det med posten under enkelt porto. Utom det att man genom ett dylikt förfaringssätt undandrager postverket den stadgade rekommendationsafgiften, utsätter man sig ofta för risken att förlora den inneslutna summan, enär, till följd af den mindre noggranna kontroll, som inom postverket utöfvas i fråga om lösbref, sådana bref, i synnerhet om man förmodar att de innehålla penningar, lätt kunna förkomma, ett förhållande, hvarom de många brefstölderna bära ett nedslående vittnesbörd, hvarjemte man på detta sätt inleder mängen i frestelse

till brefstöld. Ett sådant missförhållande bör, om möjligt, aflägsnas, och ett medel härtill synes mig vara, att nu gällande rekommendationsafgift nedsättes med 10 öre. Ett efterföljansvärdt exempel hafva vi i detta fall från broderlandet Norge, der man just i sådant syfte nedsatt rekommendationsafgiften för rekommenderade inrikes bref till 10 öre.»

Enligt utskottets mening kan det väl ifrågasättas, huruvida icke den nu stadgade rekommendationsafgiften är väl hög och att en nedsättning af densamma således kan ega rum. En icke ovanlig följd af en hög rekommendationsafgift är att penningar sändas i vanliga bref, särskildt då det gäller mindre belopp; men då så sker, är det, på grund af omöjligheten att å vanliga bref utöfva den kontroll, som rekommenderade försändelser äro underkastade, fara för att dylika orekommenderade värdeförsändelser understundom förkomma, hvaremot, om rekommendationsafgiften nedsattes, det vore sannolikt, att nämnda bruk att sända penningar i vanliga orekommenderade bref till stor del komme att öfvergifvas. Ehuru en minskning i postverkets inkomster skulle af den föreslagna nedsättningen i rekommendationsafgiften åtminstone under den första tiden föränledas, torde det dock kunna antagas, att denna nedsättning jemväl komme att medföra en ökning i antalet rekommenderade försändelser och att således, äfven under antagande, att häraf skulle vållas större kostnader för postverket i följd af det jemförelsevis omständliga behandlingssättet af sådana försändelser, nämnda minskning framdeles till ej ringa del komme att utjemnas.

Mot motionärens förslag talar emellertid den omständigheten att, i händelse Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflåtna statsverksproposition, i hvad densamma rör postverket, blifver af Riksdagen bifallen, postverkets utgiftsstater för framtiden komma att ökas med 1,151,400 kronor förutom hvad som kan komma att afsättas till fonden till posthusbyggnader; och då härtill kommer, att genom ett bifall till motionärens förslag postverkets inkomster skulle minskas med ett belopp, som åtminstone under den närmaste tiden icke kan beräknas lägre än till omkring 200,000 kronor om året, synes det i följd häraf vara tvifvelaktigt, huruvida nedsättningen i rekommendationsafgiften kan genomföras utan afsevärd rubbning i postverkets stat.

I sammanhang med förevarande förslag har ifrågasatts, huruvida icke derjemte en nedsättning bör ega rum i det belopp, hvarmed post-

verkets ersättningsskyldighet för förkomna rekommenderade försändelser för närvarande utgår. Denna ersättning, som för närvarande är bestämd till 50 kronor för hvarje försändelse, har under de tre sist förflutna åren uppgått till följande belopp, nemligen:

år 1896	kronor 7,244: 34
» 1897	» 3,172: 15
» 1898	» 674: 62

Utskottet vill dessutom erinra derom, att alla s. k. brefpostförsändelser, under hvilken benämning innefattas icke endast bref utan äfven kortbref, brefkort och korsbandsförsändelser, kunna göras till föremål för rekommendation.

Vid öfvervägande af de skäl, som, enligt hvad ofvan anförts, tala för och emot motionen, har utskottet kommit till den uppfattningen att, om än motionärens förslag kan anses beaktansvärdt, Riksdagen dock icke bör utan föregående utredning från Kongl. Maj:t afgöra frågan om den föreslagna nedsättningen af rekommendationsafgiften eller uttala någon bestämd åsigt i fråga om beloppet af postverkets ersättningsskyldighet; utan hemställer utskottet,

2:o) att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och under hvilka vilkor en nedsättning i rekommendationsafgiften för inrikes brefpostförsändelser må kunna ske, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna undersökning kan gifva anledning.

Stockholm den 24 februari 1899.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.